

Waar de heksen wonen

Toen Drenthe nog een dunbevolkte provincie was, waar in de nacht stilte en duisternis overheersten, zonk menig reiziger de moed in de schoenen als zijn pad over de uitgestrekte woeste gronden voerde. Niet alleen waren de heidevelden leeg en verlaten, zij waren ook berucht om hun moerassen en mysterieuze bosjes. Een vreemdeling, maar ook streekbewoners verdwaalden er makkelijk want 's nachts was er geen baken te zien. Overdag oriënteerde men zich op de horizon met een verre kerktoren of het hoge geboomte van een dorp. Op de heide zocht men zijn weg langs grafheuvels en karakteristieke stenen of bomen. Natuurlijk volgde men zoveel mogelijk de paden, maar die waren vaak slecht begaanbaar en liepen nog al eens dood op een veen of in een zandverstuiving. Vooral bij een jeneverbesbosje sloeg menig een de schrik om het hart bij een verdacht geluid of een geheimzinnig schijnsel. Deze tijd ligt niet zo ver achter ons. Tot halverwege de twintigste eeuw kende Drenthe nog uitgestrekte heidevelden.

Witte wieven

In de jeneverbesstruiken, zeker die bij een grafheuvel, woonden de witte wieven. Talrijk zijn de ontmoetingen tussen deze heksen en de handelaar, boer of knecht die zich 's nachts over de heide naar huis spoedde. Juist op maanverlichte nachten, als de nevel over de struiken zweeft, kwamen de toverkollen tevoorschijn om te verdwijnen bij zonsopkomst, als de mistflarden zich terug trokken in het jeneverbesstruweel. Wie door de schrik bevangen hijgend zijn huis binnenviel, vertelde hoe hij ternauwernood ontsnapte aan de grijpgrage armen van de witte wieven. Want ja, een grote kerel liet zich toch geen angst aanjagen door een inbeelding! Veel reizigers ontmoeten in de velden

niet alleen witte wieven, maar ook dwaallichtjes waarin men de zielen van gestorven voorouders en kinderen meende te zien. Of mannen met rammelende kettingen, dolende landmeters die zich lieten omkopen bij het bepalen van de grenzen tussen de verschillende dorpsgebieden.

Nu doen we die verhalen snel af als bijgeloof en onzin. Wie de moed heeft 's nachts door de struwelen te dwalen zal toch makkelijk bevangen worden door de mysterieuze sfeer van het jeneverbessenbos. De struiken hebben grillige vormen, lang en slank als een cypres, of breed en gedrongen, compact of uit elkaar gevallen, spookgestalten met wonderlijke gevormde armen en benen.

De Jeneverbes (*Juniperus communis*) is van oudsher een bekende struik van de Drentse heide. Hij speelde een rol in het volksgeloof en zijn producten werden op verschillende manieren gebruikt.

Archeologen vonden bij diverse opgravingen onder meer bessen en naalden maar ook een gesneden houten kraal uit de préhistorie.